2 pav. Šurfas 1. Iš Š sienelės paimti mėginiai paleobotatiniams tyrimams. G. Slah nuotr.

Fig. 2. Test pit 1. The samples were collected for palaeobotanical researches from N wall

26 m² plotas. Iškasus šurfus iki nejudinto žemės sluoksnio, rankiniu būdu buvo kalami zondai, norint įsitikinti, ar pasiektas tikrasis gylis, bei kokie yra giliau susiklostę geologiniai sluoksniai. Šurfas 1 buvo arčiausiai minėto Liungbiu kirvio radimo vietos (2 pav.). Šiame šurfe pasiekus įžemį, dr. M. Stančikaitė paėmė žiedadulkių mėginius laboratoriniams tyrimams. Šurfe 1 gylis buvo 1,5 m. 1,37–1,5 m gylyje aptiktas gelsvo šlyno sluoksnis su labai smulkiais medžio anglių gabaliukais. Tai sluoksnis, kuriame buvo rastas Liungbiu tipo kirvis. Taip pat vykdant tyrimus buvo daromi gręžiniai, siekiant nustatyti esamus geologinius sluoksnius, kurie gali padėti lengviau atkurti paleoaplinką.

Tyrimų teritorijoje dar yra išlikę spirito daryklos pastato griuvėsių iš XIX a. Tyrimų metu rasta glazūruotos ir neglazūruotos keramikos šukių, raudonų molio plytų fragmentų iš XVIII–XX a. Akmens amžiaus titnaginių radinių (skaldytinių, skeltelių fragmentų, retušuotų ir neretušuotų nuoskalų, gremžtukas) aptikta ne tyrimų metu, o šalia tyrimų vietos esančioje dirbamoje žemėje. Titnaginius radinius aptiko ir saugo E. Timukas.

The Field Evaluation at the Nemunėlio Radviliškis Palaeolithic Campsite

An evaluation was conducted in Parupė village (Biržai District) in 2014–2015 in order to ascertain the context of a Bromme culture Lyngby axe (Fig. 1). 14 m² were excavated in the autumn of 2014, 12 m² in the spring of 2015, a total of 26 m² in the form of 13 test pits with a depth of 0,5–1,5 m (Fig. 2). One borehole was drilled in each test pit in order to determine local stratigraphy. Palaeobotanical samples were taken in order to determine the cultural and geological layers down to the dolomite base. The finds discovered in the test pits date to the 18th–20th centuries. The local population had previously collected other isolated flint finds that might be related to the Bromme culture Lyngby axe.

Gvidas Slah

Tytuvėnėlių akmens amžiaus gyvenvietė

Tytuvėnėlių akmens amžiaus gyvenvietė yra Tytuvėnėlių kaime (Kelmės r.). Šios gyvenvietės tyrimų vieta yra šalia geležinkelio Radviliškis–Tauragė, 75 m į PR ir 235 m į Š nuo Miškininkų gatvės pabaigos, 97 m į ŠV nuo

dabartinio Apušio ežero kranto. Šurfai buvo išdėstyti šachmatine tvarka: nuo topografiškai aukščiausios vietos ŠP kryptimi dabartinio ežero kranto link.

Žvalgomųjų tyrimų vieta pasirinkta neatsitiktinai. Jau tarpukariu kraštotyrininkas Petras Jagminas (1899–1971) Tytuvėnų apylinkėse rinko titnaginius dirbinius, tačiau tikslios radimvietės taip ir liko nepažymėtos. Liko tik P. Jagmino radinių kolekcijos. Dar prieš dešimt metų, 2006 m., Simonas Stašaitis, Tytuvėnų regioninio parko ekologas, žvalgydamas aplinką, pastebėjo, kad Apušio ežero ŠV dalyje ant suartos dirvos yra pavienių titnago nuoskalų. Šią informaciją patvirtino 2015 m. balandžio mėnesį atvykę

1 pav. Šurfas 6. Tarpinė fotofiksacija. G. Slah nuotr.

Fig. 1. Test pit 6. Intermediate photofixation

2 pav. Titnaginiai dirbiniai iš tyrimų vietos: 1 – trapecinis mikrolitas; 2 – trikampis mikrolitas; 3 – skeltės vidurinė dalis; 4 – grąžtelis; 5 – titnaginio kirvelio ašmenys; 6 – gremžtukas; 7 – rėžtukas; 8 – peiliukas. G. Slah nuotr.

Fig. 2. Flint finds: 1 – trapezoid microblade; 2 – triangle microblade; 3 – middle blade part; 4 – perforator-awl; 5 – flint axe blade fragment; 6 – end scrapers; 7 – burin; 8 – knife blade

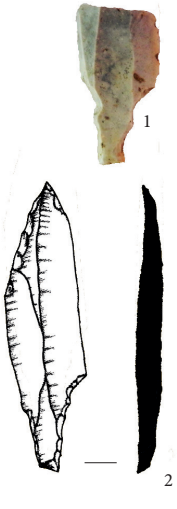

3 pav. Arensburgo kultūros strėlės antgaliai: 1 – titnaginis strėlės antgalio fragmentas iš Tytuvėnėlių tyrimo vietos; 2 – titnaginis strėlės antgalis iš Heningerbo (Švedija, centrinė Skonė). G. Slah nuotr.

Fig. 3. Flint tanged points of Ahrensburgian culture: 1 – fragment of tanged point from Tytuvėnėliai investigation area; 2 – tanged point from Henningerb (Sweden, central Scania)

Tytuvėnų regioninio parko direkcijos darbuotojai. Po beveik dviejų mėnesių buvo pradėti archeologiniai žvalgomieji tyrimai, siekiant užfiksuoti išlikusius kultūrinius sluoksnius ir nustatyti buvusios gyvenvietės ribas. Tiriant teritoriją 2x2 m dydžio šurfais, ištirtas 28 m^2 plotas (7 šurfai). Atstumas tarp šurfų – 18 m. Gylis svyravo nuo 27 cm iki 1,1 m. Pasiektas priemolio, o vietomis rausvo molio įžemis. Žemiausiai esančiame šurfe 6 (1 pav.), kurio gylis siekė 1,1 m, užfiksuoti trys sluoksniai, susiformavę vykusios erozijos proceso metu.

Tyrimo metu apie 80 % radinių aptikti suartoje žemėje. Likę 20 % – sumaišytų sluoksnių šurfuose. Titnaginius radinius sudarė skeltės, nuoskalos, skaldytiniai, gremžtukai, rėžtukai, mikrolitai ir dirbinių fragmentai: skelčių morfologinės dalys, skaldytinių aikštelių fragmentai, kirvelio ašmenų fragmentas, strėlės antgalio įkotė (2–3 pav.). Tipologiškai radinius galima skirti į tris chronologinius etapus. Pirmoji titnaginio inventoriaus grupė priskirtina vėlyvajam paleolitui ir ankstyvajam mezolitui, antroji – vėlyvajam mezolitui, o trečioji radinių grupė, kurią sudaro glazūruota keramika bei šovinių gilzės, priklauso jau XIX–XX a.

Tirtame plote kultūrinių sluoksnių neaptikta, nes visa tyrimų teritorija jau daugiau kaip 30 metų yra nuolatos naudojama medelyno ūkinėms reikmėms. Yra tikimybė, kad netoli tyrimų vietos, arčiau dabartinio Apušio ežero kranto, dar gali būti išlikę akmens amžiaus kultūriniai sluoksniai.

Tytuvėnėliai Stone Age settlement

A field evaluation was conducted in Tytuvėnai Regional Park (Kelmė District) in 2015 in order to locate Stone Age campsites and settlements. During the investigation, seven test pits (28 m^2) were excavated (Fig. 1). The flint finds: blades, flakes, cores, scrapers, a burin, microliths, and flint artefact fragments can be dated to the Upper Palaeolithic and Mesolithic (Figs. 2–3). 19th–20th-century finds were also discovered. No cultural layer was found, having presumably been destroyed by geological processes and agricultural activity.

Rokas Vengalis, Vytautas Juškaitis,
Mindaugas Pilkauskas,
Justina Kozakaitė

Kvietinių senovės gyvenvietė ir pilkapynas

2015 m. Kvietinių pilkapyno apsaugos zonoje (Klaipėdos r., Dauparų–Kvietinių sen.) vykdyti detalieji archeologiniai tyrimai prieš atliekant magistralinio dujotiekio Klaipėda–Kuršėnai statybos darbus. Tyrimų būtinumas ir apimtys buvo grindžiami 2014 m. D. Kontrimo atliktų žvalgomųjų tyrimų duomenimis (*ATL 2014 metais*, V., 2015, p. 46–51). 2015 m. ištirtas 177 m ilgio, 12 m pločio, iš viso 1958,35 m^2 dydžio vientisas plotas.

Tyrimų vieta yra Minijos slėnyje, dešiniajame krante esančioje terasoje (1 pav.). Terasa šiuo metu nuo Minijos upės nutolusi daugiau nei 200 m, tačiau praeityje upė galėjo tekėti ir arčiau jos – žemesnėje terasoje–salpoje, kur gausu buvusių senvagių požymių. Tirtos terasos paviršius lygus, nežymiai aukštėjantis Š ir V link. Nuo salpos ji skiriama stataus, bet neaukšto, iki 2 m šlaitelio. Virš dabartinio upės vandens lygio terasa iškilusi apie 6 m. Šiuo metu P terasos dalyje plyti pieva, sprendžiant pagal įvairių metų leidimo žemėlapius, pievos arba arimai čia buvo visą XX a. laikotarpį. Kvietinių pilkapynas yra toje pačioje terasoje, jos pakraštyje, apie 100 m į ŠR.